SaferGloben lausunto Aloite puolustushankintojen sääntelystä

Ulkoasiainvaliokunta 25.02.2026

Maria Mekri, toiminnanjohtaja, SaferGlobe

SAFERGLOBE
KONFLIKTIVALMIUS

SaferGlobe on riippumaton suomalainen ajatushautomo, joka tuottaa tietoa ja kehittää työvälineitä kestävän rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi.

- toiminut 15 vuotta
- ainoa riippumaton, ammattilainen rauhan ja turvallisuuden ajatushautomo Suomessa
- SaferGlobe ylläpitää Suomen asevalvontaraporttia, jossa on Suomen asevientitilastot vuodesta 2002 lähtien

NYKYTILANNE ASEKAUPASSA JA VALVONNASSA

- Entistä monimutkaisempia puolustushankkeita ei vain hankintoja, joissa tuonteja, vientejä ja yhteiskehittelyitä.
- Nykyinen sääntely koskee lähinnä asevientejä mutta yhteisissä puolustushankkeissa pyritään harmonisoimaan lupamenettelyitä.
- Suomessa puolustusvientejä on pidetty osana Suomen ulkopolitiikkaa kun taas tuontia ja siirtoa Suomeen on pidetty ensisijaisesti turvallisuusasiana, kuten myös siviilivientiä.
    - Asekauppaa valvotaan Suomessa kolmen ministeriön alla (UM, SM ja PLM). Kaikkien ministeriöiden alla kauppaa valvotaan myös useiden viranomaisten kautta.
    - Lopputulos on nykymaailmassa sekava ja mahdollisesti heikentää Suomen turvallisuutta, koska laajaa harkintaa ei käytetä.

SUOMALAISEN ASEVALVONNAN RAKENNE: VIENTI

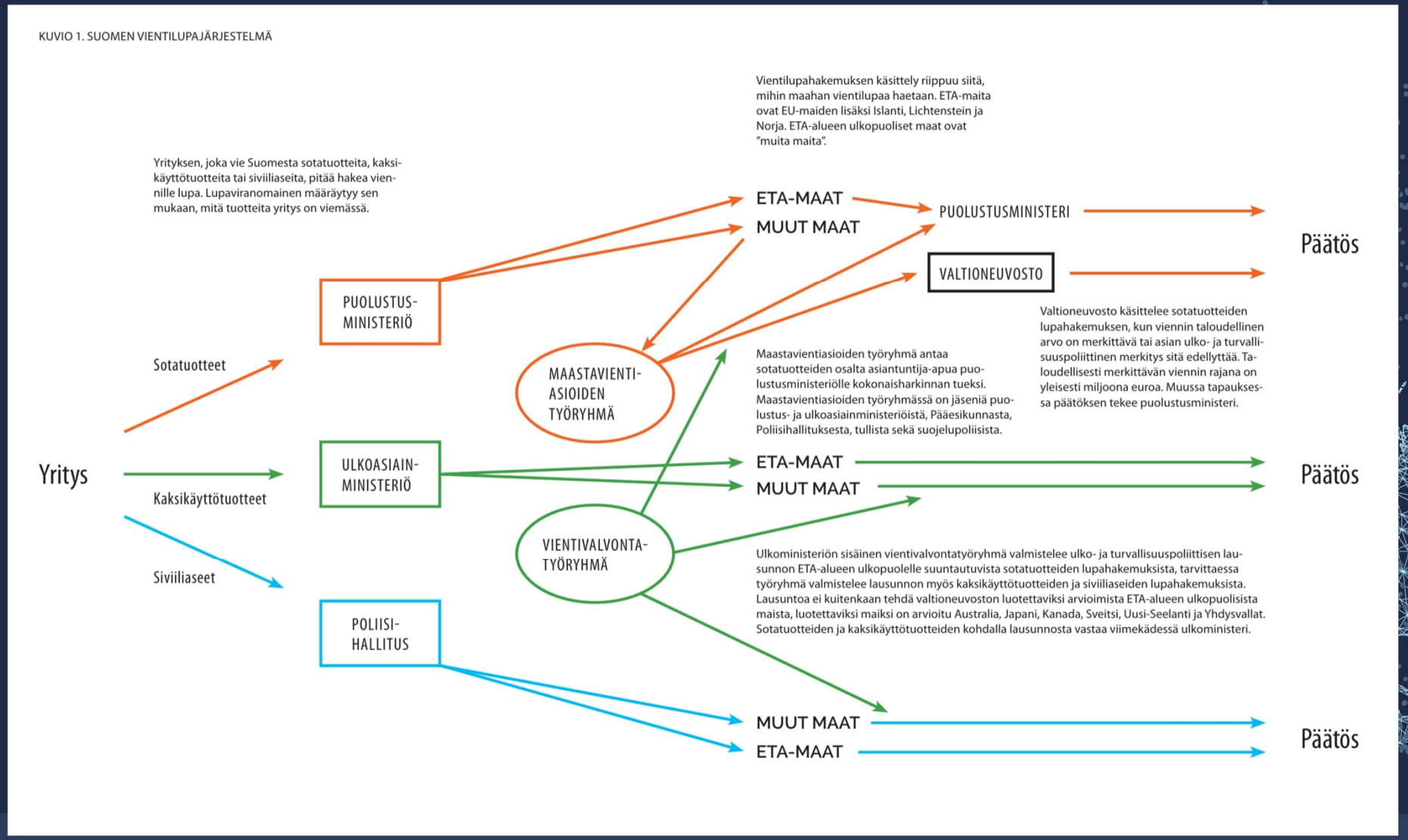

LÄHDE: SaferGlobe. Asevalvontaraportti 2016, 2017.

SUOMALAISEN ASEVALVONNAN RAKENNE: TUONTI

PUOLUSTUSVOIMAT / PLM

YRITYKSET
n. 70 mEUR v.2025.
Vahvassa kasvussa

YKSILÖT

PUOLUSTUSVOIMIEN LOGISTIIKKAKESKUS – 15 MEUR
PLM VALMISTELEE:
1) HINTA
2) SUORITUSKYKY
3) HUOLTOVARMUUS

POLIISIHALLITUS
LUVITTAA?
EU:n ASETUKSIA?

POLIISIHALLITUS
LUVITTAA & TULLI
VALVOO
Järjestyslaki 612/2003

YLEENSÄ PUV / EDUSKUNTA VAHVISTAA BUDJETIN (VALTIONEUVOSTO / PRESIDENTTI)

”Puolustustarvikkeiden maahantuonti ei ole Suomessa luvanvaraista. Poikkeuksena ovat aseet ja ampumatarvikkeet, joiden tuontia Poliisihallitus valvoo ampuma-aselain (1/1998) nojalla.

Koska puolustustarvikkeiden maahantuonti ei ole luvanvaraista, ei puolustusministeriö kerää tilastotietoa tuonnista.”
PLM 23.02.2026 sähköpostitse

TAUSTALLA SUOMEN LAKEJA JA EU:N ASETUKSIA

NYKYTILANNE ASEKAUPASSA JA VALVONNASSA

- Asekauppa ja varsinkin aseiden tuonti on entistä poliittisempaa
  - Uutena ja kasvavana huolena onkin asekauppojen yleinen hyväksyttävyys, jota pyritään paikkaamaan mm. tiedonantovelvoitteilla.
  - Asekauppa Israelin kanssa on viime vuosina jakanut jäsenvaltioita ja aiheuttanut laajaa keskustelua.
  - Uudehko, mutta selvästi pysyvä muutos
- Ulkopoliittinen (ja ihmisoikeus)harkinta on yleistä liittyen tuonteihin
  - Ruotsin eduskunnan tutkimuslaitoksen taustoituksen mukaan vain kolmessa maassa tämä ei ollut laissa (Ruotsi, Suomi ja Islanti)
  - Entistä suurempi rooli yritysvastuulle, jolloin useammin ulko- ja ihmisoikeuspoliittinen arviointi ei ole erillinen eettinen lisä, vaan keskeinen osa kumppanien valintaa ja riskienhallintaa
  - Useissa maissa vienneillä ja tuonneilla on sama prosessi
  - Ihmisoikeusharkintaa ei ole eksplisiittisesti (kai) mainittu muiden maiden lain säädännössä, mutta joitain ihmisoikeuksia on ja ulkopoliittista harkintaa tehdään.

ALOITE TUKEE SUOMEN LAIN SÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMISTÄ

- Asetuontipäätöksiin tehdään muualla laajempaa viranomaisharkintaa, sillä ne ovat myös keskeinen osa ulkopolitiikkaa.
- Laajempi viranomaisharkinta on vahvistaa päätöksentekoa sekä tukea Suomen ulkopoliittisia tavoitteita.
- Ilman lakia harkintaan ei sitouduta, joten sitä ei käytännössä tehdä.
- Yhteistyön luominen Ulkoministeriön kanssa tukee muuta yhteistyötä tulevaisuudessa. Aseiden tuonti on myös osa ulkopolitiikkaa ihan yhtälailla kuin vienti.

ALOITE TUKEE VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEON TOTEUTUSTA

- Varsinkin johdannon kohdan 47 mukaan materiaalihankintojen on tuettava Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

- Lisäksi se tukee selonteon johdannon kohtia 110–113 ja 118, jotka käsittelevät riippuvuuksia ulkomaisista toimitusketjuista, strategisten toimittajien luotettavuutta sekä poliittisten riskien vaikutusta puolustusmateriaalin saatavuuteen.

ALOITTEEN ESITTÄMÄ LAAJA HARKINTA LISÄÄ PÄÄTÖSTEN YLEISTÄ HYVÄKSYTTÄVYYTTÄ SEKÄ PROSESSIN LÄPINÄKYVYYTTÄ

- Laaja harkinta lisää päätösten yleistä hyväksyttävyyttä, sekä mahdollistaa myös puolustushankintojen käytön selontekojen mukaisesti Suomen ulkopolitiikan tukemiseen

- Tuontiin liittyvät prosessit ovat pääsääntöisesti hyvin suljettuja, eikä niistä kerrota.
  - Hallinnon perusläpinäkyvyyteen kuuluu ymmärrys siitä, missä päätökset tehdään, millä perusteilla ja mihin lainsäädäntöön perustuen. Tämä ei vaadi salaisen tiedon kertomista.

- Laaja vientivalvonnassa tehtävä yhteistyö tukee Suomea, mutta vastaavanlaista tiedonvaihtoa ei ole tuonteihin liittyen. Tämä tarkoittaa, ettei ole mahdollista käsitellä nousevia kysymysmerkkejä.

KANSAINVÄLISEN SÄÄNTELYN YHDENMUKAISTAMINEN TULEE VAATIMAAN MERKITTÄVIÄ MUUTOKSIA SUOMEN NYKYISIIN KÄYTÄNTÖIHIN

Varsinkin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus puolustusvalmiutta koskevien hankkeiden lupamenettelyn nopeuttamisesta (COM2025/821) muuttanee niin Suomen kuin koko Euroopan toimintatapoja liittyen asehankintaan. Tämä harkinta tulee olemaan huomattavasti laajempaa kuin aloitteen esittämä suppea harkinta.

”Kansallinen lupamenettely varmistaa, että puolustusvalmiushankkeet *toteutetaan turvallisesti ja täysin asiaankuuluvien* ympäristö-, sosiaali-, *työ-* ja muiden turvallisuusvaatimusten mukaisesti *prosessin kaikissa vaiheissa*. Unionin ympäristölainsäädännössä vahvistetaan kansallisen lupamenettelyn sisällön yhteiset edellytykset, joilla varmistetaan korkeatasoinen ympäristönsuojelu... *Tämä lähestymistapa mahdollistaisi* Euroopan puolustusteollisuuden ja raaka-aineiden kapasiteetin kestävän *ja vastuullisen kehittämisen... ”*

LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN TOTEUTUS

SaferGloben käsityksen mukaan, lain muutos voidaan toteuttaa suhteellisen helposti lisäämällä nykylakiin 1531/2011 puolustus ja turvallisuushankinnoista:
1) Lisäämällä lain alkuun periaatelauseke:

puolustus- ja turvallisuushankintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa on arvioitava hankinnan merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten linjausten sekä kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

2) Lisäämällä 8 luvun 48 §:ään poissulkemisperuste, jonka mukaan tarjoaja voidaan sulkea pois, jos on perusteltu syy epäillä sen tai sen keskeisten alihankkijoiden syyllistyneen vakaviin tai järjestelmällisiin kansainvälisen oikeuden, humanitaarisen oikeuden tai ihmisoikeussopimusten loukkauksiin, ja jos poissulkeminen on välttämätöntä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten linjausten tai kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi.

Käytännössä harkinta voidaan sisältää jo olemassa olevaan rakenteisiin, ja keskittää vain korkean riskin tuonteihin (ei siis esimerkiksi sisäisiin tuonteihin Euroopasta). Emme näe tätä merkittävänä lisäaskeleena.

SaferGlobe katsoo, että aloitteen mukainen muutos tukee siirtymää kohti tulevaisuuteen katsovaa, riskiperustaista, tehokasta ja yhdenvertaista puolustushankintojen lupahallintoa sekä vahvistaa Suomen turvallisuutta ja kansainvälistä uskottavuutta.

Suomen jääminen jälkeen eurooppalaisesta asevalvonnan ja puolustushankintojen sääntelyn kehityksestä, lisää strategisia riippuvuuksia ja heikentää päätöksenteon ennakoitavuutta pitkällä aikavälillä.

SaferGlobe

KIITOS!

